DAŇOVÁ ASIGNÁCIA

Lucia Krátka*

Úvod

Daňová asignácia je možnosťou daňovníka rozhodnúť o smerovaní časti zaplatenej daňovej povinnosti inému príjemcovi ako je štát. Ak o použití dane alebo jej časti nerozhoduje štát ale daňovník, prestáva byť daň daňou, pretože neplní svoj prvoradý účel, ktorým je kolektívne rozhodovanie o jej použití prostredníctvom štátu.

Daňová asignácia teda spôsobuje, že suma, ktorú asigujúci daňovník odvádza štátu ku kolektívnemu rozhodovaniu formou daní, sa potom takýmto spôsobom znižuje. Časť dane ktorá sa odvedie štátu si zachováva povahu dane, tá časť dane, ktorú asigujúci daňovník smeruje inému subjektu (podľa svojho výberu) nie štátu, stráca vlastnosti dane a stáva sa beztvorou sumou peňazí s ťažko definovateľným charakterom. [3]

Zavedením daňovej asignácie sa môže suma, ktorú jeden daňovník odovzdá ku kolektívnemu použitiu líšiť od sumy, ktorú ku kolektívnemu použitiu odvádza iný daňovník príjmovovo rovnako situovaný. Princíp daňovej spravodlivosti (rovnaký príjem, rovnaká daň) zostáva daňovou asignáciou formálne zachovaný, avšak v skutočnosti je s ňou vo veľkom rozpore. Nespravodlivosť spočíva v tom, že daňovníkovi, ktorý asiguje časť dane inému príjemcovi ako je štát, sa nijako nezmenšuje prístup k statkom, ktoré financuje štát, aj keď na ne štátu prispieva menej než neasigujúci daňovník. [3]

Rozhodujúcim faktorom pri odvádzaní daňovej povinnosti štátu je určenie statku, ktorý bude z daňového výnosu financovaný, jeho výška a rozsah, čo určujeme kolektívne t.j. politickou voľbou. Assignácia tvorí teda kombináciu povinnosti odvádzať časť zo stanovenej dane inému subjektu ako je štát a individuálneho rozhodovania o použití tejto časti.

Daňová asignácia teda posilňuje princíp partnerstva a podporuje financovanie aktivít na úrovni regiónov a obcí. V žiadnom prípade však nemá nahradiť žiadny spôsob podpory neštátnych neziskových organizácií ako sú štátne dotácie, daňové úľavy.

Mechanizmus daňovej asignácie prešiel od svojho vzniku v Slovenskej republike viacerými dôležitými zmenami. Pôvodne mohli iba fyzické osoby poukázať 1% zo svojej zaplatenej dane z príjmu v prospech prijímajúcej organizácie. Po dvoch rokoch takéhoto fungovania nastala v mechanizme prvá zásadná zmena – zvýšilo sa percento poukazovaného podielu zo spomínaného 1% na 2% a súčasne ako v jedinej krajine na svete sa umožnilo aj právnickým osobám, aby poukazovali 2% zo zaplatenej dane v prospech prijímajúcich subjektov. Možnosť asignácie dane sa neustále vyvíja. Neskôr prišli ďalšie zmeny ako je zvýšenie minimálnej sumy na poukázanie 2% od fyzických osôb z 20 Sk (0,66 €) na 100 Sk (3,32 €), zmeny v účeloch, na ktoré sa môžu používať financie z 2%, rozšírenie okruhu

* Ing. Lucia Krátka, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra spojov, Univerzitná 1, 010 26 Žilina
e-mail: kratka@fpedas.uniza.sk

právných foriem, ktoré môžu prijímať túto čiastku, ako aj predĺženie doby na zverejnenie špecifikácie použitia financií v Obchodnom Vestníku. [4]

Kto a koľko daroval 2% dane v jednotlivých rokoch je znázornené v nasledujúcej tabuľke:

Rok	Počet darcov		Suma (v mil. eur)		Spolu (v mil. eur)
	FO	PO	FO	PO	
2005	418 241	14 063	10,4	20,5	30,9
2006	446 973	17 740	11,7	25,6	37,3
2007	408 277	21 632	12,8	29,3	42,1
2008	449 909	26 691	15,0	34,1	49,1
2009 *	501 732	29 969	14,5	31,2	45,7

*Údaje spracované k 27.7.2009

Zdroj: Vyhlásenie o poukázaní sumy vo výške 2% zaplatenej dane. [Online]. [Citované 2010-05-09]. Dostupné na:

<http://www.drser.sk/drser/slovak/poskytovanie_informacii/media/data/ts10_2perc.pdf>

V roku 2009 celková suma poukázaného podielu 2% zaplatenej dane na osobitné účely predstavovala čiastku 55 180 tis. EUR. Podiel 2% zaplatenej dane na osobitné účely v roku 2009 poukázalo celkom 533 331 poskytovateľov z toho bolo 503 253 fyzických a 30 078 právnických osôb. Z počtu 503 253 fyzických osôb až 384 396 predstavovali fyzické osoby – zamestnanci, ktorí poukázali podiel zaplatenej dane formou predloženého tlačiva Vyhlásenia, 118 857 fyzických osôb – daňových subjektov poukázalo podiel zaplatenej dane vyplnením Vyhlásenia, ktoré je súčasťou daňového priznania k dani z príjmov fyzických osôb typu A a typu B. [2]

Pozitíva daňových asignácií

Daňová asignácia je jedným z nástrojov, ktorý môžu občania využívať na spolurozhodovanie o verejnom prospechu. Rozvíjajú sa tak vzájomné vzťahy medzi neziskovými organizáciami a občanmi, ale aj firemná filantropia. Neziskové organizácie predstavujú svoju činnosť a prispievajú k zmene spoločenskej klímy. Týmto spôsobom sa rozvíjajú predovšetkým malé organizácie, ku ktorým sa štátna pomoc vôbec nedostane. [5]

Negatíva daňových asignácií

Náklady spojené s formálnymi náležitosťami potrebnými na správu týchto prostriedkov môžu presiahnuť celkovú výnosnosť ako aj rozšírenie agendy kontroly neziskových organizácií. [5]

Ako sa už vyjadril rezort financií o zneužívaní peňazí rôznymi nadáciami, ktoré si založili firmy a využívali peniaze samy pre seba. Ide hlavne o skúsenosti z daňových kontrol ale aj podnety ľudí. Novela zákona preto zakazuje použiť darované peniaze na obstaranie nehnuteľností a na reklamu, ak to nesúvisí s vymedzenou činnosťou mimovládnej organizácie. [1]

Od 1.1.2010 nastávajú v mechanizme daňovej asignácie na Slovensku podstatné zmeny, ktoré upravuje zákon č. 504/2009, v ktorom sa mení a dopĺňa ustanovenie o použití podielu zaplatenej dane na osobitné účely.

Použitie podielu zaplatenej dane na osobitné účely

Daňovník, ktorý je fyzickou osobou, je oprávnený vyhlásiť v daňovom priznaní v lehote na podanie daňového priznania alebo vo vyhlásení predloženom miestne príslušnému správcovi dane do 30. apríla po skončení zdaňovacieho obdobia, ak ide o daňovníka, ktorému zamestnávateľ, ktorý je platiteľom dane, vykonal ročné zúčtovanie, že podiel zaplatenej dane do výšky 2% sa má poukázať ním určenej právnickej osobe. [6]

Daňovník, ktorý je právnickou osobou, je oprávnený vyhlásiť v daňovom priznaní v lehote na podanie daňového priznania, že podiel zaplatenej dane do výšky 2% sa má poukázať ním určeným prijímateľom, ak v zdaňovacom období, ktorého sa vyhlásenie týka alebo najneskôr v lehote na podanie tohto daňového priznania daroval finančné prostriedky najmenej vo výške zodpovedajúcej 0,5% zaplatenej dane ním určeným daňovníkom, ktorí nie sú založení alebo zriadení na podnikanie, ak daňovník neposkytol tieto finančné prostriedky ako dar najmenej vo výške 0,5% zaplatenej dane, je oprávnený vyhlásiť v daňovom priznaní v lehote na podanie daňového priznania, že podiel zaplatenej dane sa má poukázať ním určeným prijímateľom len do výšky 1,5% zaplatenej dane. [4]

Podiel zaplatenej dane je najmenej 3,32 eura, ak je daňovníkom fyzická osoba, a 8,30 eura pre jedného prijímateľa, ak je daňovníkom právnická osoba.

Vyhlásenie o poukázaní podielu zaplatenej dane za zdaňovacie obdobie, za ktoré sa daň platí, obsahuje:

- presné označenie daňovníka, ktorý podáva vyhlásenie,
- sumu zodpovedajúcu podielu zaplatenej dane,
- zdaňovacie obdobie, ktorého sa vyhlásenie týka,
- identifikačné údaje prijímateľa alebo prijímateľov,
- uveďenie sumy pripadajúcej na každého prijímateľa.

Podiel zaplatenej dane možno poskytnúť prijímateľovi, ktorým je:

- občianske združenie,
- nadácia,
- neinvestičný fond,
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby,
- účelové zariadenie cirkvi a náboženskej spoločnosti,
- organizácia s medzinárodným prvkom,
- Slovenský Červený kríž,
- subjekty výskumu a vývoja,
- Protidrogový fond,
- Fond rozvoja odborného vzdelávania a prípravy.

Podiel zaplatenej dane možno poskytnúť prijímateľovi a použiť len na účely, ktoré sú predmetom jeho činnosti, ak predmetom jeho činnosti sú:

- ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovu závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb,
- podpora a rozvoj telesnej kultúry,
- poskytovanie sociálnej pomoci,
- zachovanie kultúrnych hodnôt,
- podpora vzdelávania,

- f. ochrana ľudských práv,
- g. ochrana a tvorba životného prostredia,
- h. veda a výskum. [6]

Asignácia dane má však u právnických osôb postupne zaniknúť. Týmto zásahom by sa mali zvýšiť príjmy štátneho rozpočtu a zastaviť zneužívanie takto darovaných peňazí. Nahradíť by ju mali priame finančné dary zo ziskov firiem. Štát daňovou asignáciou prichádza o milióny eur. Tento výpadok by sa mal v najbližších rokoch znižovať. Ak budú chcieť právnické osoby poukázať v daňovom priznaní za rok 2010 dve percentá z ich dane tretiemu subjektu, budú musieť preukázať, že prijímateľovi dane zároveň dali aj finančný dar z ich majetku vo výške pol percenta dane. Ak tak neurobia štát na účet prijímateľa prevedie len 1,5% z odvedenej dane firmy. Takýto pomer by mal platiť 2 roky. [2]

V ďalších fázach úpravy daňovej asignácie daňovník, ktorý je právnickou osobou, bude oprávnený vyhlásiť v daňovom priznaní za zdaňovacie obdobie končiacie najneskôr 31. decembra 2012 až 31. decembra 2014 v lehote na podanie daňového priznania (v rokoch 2013 až 2015), že podiel zaplatenej dane sa má poukázať do výšky 1,5% ním určeným prijímateľom. Podminkou však je, že daňovník daruje finančné prostriedky najmenej vo výške zodpovedajúcej 1% zaplatenej dane v zdaňovacom období alebo najneskôr v lehote na podanie daňového priznania, ktorého sa vyhlásenie bude týkať, ním určeným daňovníkom, ktorí nie sú založení alebo zriadení na podnikanie na účely taxatívne vymedzené v zákone o dani z príjmov. Ak daňovník neposkytne v tejto výške prostriedky ako dar, je oprávnený vyhlásiť v daňovom priznaní v lehote na podanie daňového priznania, že podiel zaplatenej dane sa má poukázať ním určeným prijímateľom len do výšky 1% zaplatenej dane. Znamená to, že takýto postup uplatní daňovník, ktorý je právnickou osobou pri podávaní daňových priznaní v rokoch 2013, 2014 a 2015 za zdaňovacie obdobie končiacie 2012, 2013 a 2014.

Za zdaňovacie obdobie končiacie najneskôr 31. decembra 2015, 2016, 2017 a 2018 sa podiel zaplatenej dane zníži do výšky 1% za predpokladu, že daňovník daroval finančné prostriedky zodpovedajúce 1,5% zaplatenej dane ním určeným daňovníkom nezriadeným na podnikanie. Ak tak neurobí, podiel zaplatenej dane bude poukázaný len do výšky 0,5% zaplatenej dane.

V zdaňovacom období končiacom 31. decembra 2019 bude podiel zaplatenej dane u daňovníka, ktorý je právnickou osobou do výšky 0,5% zaplatenej dane bez ustanovenej podmienky poskytnutia finančných prostriedkov ako dar. [4]

Jedným z cieľov takto rozplánovaného zrušenia daňovej asignácie je zvýšenie filantropného správania firiem. Z minuloročného prieskumu o stave firemnej filantropie na Slovensku vyplýva, že firmám ktoré sa do prieskumu zapojili darcovstvo nie je cudzie. Toto teda môže byť smer ak o zvýšiť a naštartovať filantropné správanie firiem z vlastných finančných prostriedkov a vylúči sa tak zneužívanie daňovej asignácie spoločnosťami vo svoj vlastný prospech.

Literatúra

- [1] Raková, Ľubomíra: Dve percentá z dane pomaly končia. [Online]. [Citované 2010-05-08]. Dostupné na: <<http://hnonline.sk/ekonomika/c1-37941130-dve-percenta-z-dane-sa-pomaly-koncia>>
- [2] Vyhlásenie o poukázaní sumy vo výške 2% zaplatenej dane. [Online]. [Citované 2010-05-09]. Dostupné na: <http://www.drslr.sk/drslr/slovak/poskytovanie_informacii/media/data/ts10_2perc.pdf>

- [3] Informácia o splnení uznesenia vlády Slovenskej republiky č.980 zo 66. rokovania vlády SR konaného v dňoch 10. a 11. novembra 1999
- [4] Faiglová, S., Haňdiak, P., Andrejkovič, M: Manuál pre prijímateľov 2% z dane. [Online]. [Citované 2010-05-04]. Dostupné na: <<http://www.rozhodni.sk/documents/42-78-6853-manual2percent.pdf>>
- [5] Sedláčková, H.: Daňové asignace jako nástroj financování neziskového sektoru: bakalárska práca. Brno: Masarykova univerzita v Brne. 2005. 49s.
- [6] Aktuálna legislatíva 2% z dane. [Online]. [Citované 2010-05-11]. Dostupné na: <http://www.rozhodni.sk/index.php?aktualna_legislativa_2%_z_dane/sl/75>
- [7] Použitie podielu zaplatenej dane na osobitné účely (2% dane). [Online]. [Citované 2010-05-11]. Dostupné na: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx/Zep/Board/Modules/Zep/Default.aspx?CatID=41&etype=2&aid=803>>